

Maga a Tshumelo a Muvhuso ane a tea u Tevhelwa na Vhulivhisi ha Mbekanyamushumo dza ECD: **Manweledzo na zwine zwa tea u ɽolwa**

Haya ndi manweledzo a Maga a Tshumelo ane a tea u Tevhelwa na Vhulivhisi vhune ha tshimbizana na u vulwa hafhu ha mbekanyamushumo dza ECD, ane a bva kha Muhasho wa Mveledziso ya Matshiliso. Ro ita uri haya mañwalwa a vhe na mutevhe wa zwithu zwine vha tea u zwi ɽola. Zwoɽhe zwine vha tea u zwi ita zwi hone kha hoyu mutevhe. Maga o fhelelaho a Tshumelo ane a tea u Tevhelwa a na miñwe mihumbulo na vhulivhisi. Arali vha tshi ɽoda u a vhala, vha nga a swikelela khathihi na Vhulivhisi ha data ya mahala kha smartstart.org.za

Maga a Tshumelo ane a tea u Tevhelwa a na vhukando ha mifuda mivhili:

- Vhukando vhune vha tea u vhu dzhia vha sa athu vula hafhu. Vhonzhi haho vhu fana na mutevhe wa zwithu zwine zwa tea u ɽolwa kha Fomo ya u ɽisengulusa. Vha songo vhilaela, kha vha dovhe vha zwi swaye hafha u khwaɽhisedza uri vho zwi ita.
- Vhukando vhune vha tea u vhu dzhia ɽuvha liñwe na liñwe. Hezwi ndi zwithu zwine vha tea u humbula u zwi ita tshifhinga tshoɽhe. Zwi ɽo konɽa u humbula zwithu zwoɽhe, nga zwenezwo kha vha dzule vhe na heji bammbiri la u ɽola vha li sedze tshifhinga tshoɽhe.

Vhahumbule, khoutshu yavho ya Smartstart i hone henefha u vha thusa. Arali huna zwiñwe zwine vha sa zwi pfesese kana zwine vha ɽoda thikhedzo khazwo, kha vha founele khoushu yavho.

1. Vhukando ho ɽowealeaho

Hetshi tshiteñwa ndi tsha maga mahulwane ane vha tea u a dzhia uri vha lugele mbekanyamushumo yavho.

Vha tea u ita mini vha sa athu vula hafhu?	Ndo ita hezwi ✓
Vha ɽadze Fomo ya u ɽisengulusa vha i rumele (vha humbele Mugudisi wavho a vha thuse arali zwi tshi ɽodea)	
Vha ɽhaphudze vhugudisi ha u vula hafhu SmartStart	
Vha saine na u ɽana liñwalwa la U Tevhedza Mulayo (li a wanala kha webusaithi ya SmartStart)	
Vha saine na u ɽana Pulane ya Mushumoni ya Tshitzhili tsha Corona (i a wanala kha webusaithi ya SmartStart)	
Arali vha na vhathusi kana miñwe mirado ya vhashumi, vha ambe navho vha vha ɽalutshedze nga ha vhukando vhuswa na maitete maswa (vha sedze Tshiteñwa 2 fhasi)	
Vha ite vhungoho ha uri vha na zwishumiswa zwo eɽanaho zwa u kunakisa, tshisibe na mask dza labi (vhashumi vha ñewe mbili nahone dza rathi dzo salaho dzi ñewe vhana)	
Vha kunakise nga vhuronwane tshifhaɽo tshavho na zwitambiswa	
Vha ite vhungoho ha uri vha na ndisedzo ya maɽi o kunaho a u nwa, a u ɽamba zwanda na a u kunakisa	

2. U gudisa vhashumi na u vha tikedza

Hetshi tshiteŋwa ndi tsha u thusa vhathusi vhavho na vhaŋwe vhashumi uri vha pfesese vhukando vhuswa na maitele zwine vha do tea u zwi shumisa dŋvha liŋwe na liŋwe. Vha do tea u dzudzanya dzulo lo khetheaho u itela u amba navho vha sa athu vula hafhu tshifhaŋo tshavho – mutevhe wa zwithu zwine zwa tea u tolwa u re afho fhasi u na zwithu zwine zwa tea u katelwa kha jeneŋo dzulo.

Arali vha si na vhathusi kana vhashumi, vha tea u ita vhungoho ha uri vho dadza vhugudisi ha SmartStart ha u vula hafhu.

Vha tea u tanganya mini musi vha tshi ambedzana na vhashumi/musi vha tshi gudisa vhashumi?	Ndo ita hezwi ✓
Kha vha shumise phostara dza mafhungo u amba na vhashumi nga ha: Vhukando ha u thivhela u phaḍalala ha vhulwadze U tamba zwanda U sedza tsumbadwadze –na u dzhia vhukando ho teaho U gudisa vhana nga ha ndeme ya u difara nga ndila yo teaho u thivhela u phaḍalala ha tshitzhili	
Kha vha haseledze na u tendelana nga maitele a u kunakisa dŋvha liŋwe na liŋwe fhethu hune vhana vha gudela hone, u kunakisa zwishumiswa na mabunga	
Kha vha shumise notsi dza Vhulivhisi ha SmartStart u vhudza vhashumi nga ha: U tolwa vhulwadze dŋvha liŋwe na liŋwe U ambara dzi-mask U ima vho thalangana U amba na vhana nga ha tshitzhili tsha Corona U ita tshanduko kha maitele a SmartStart	
Kha vha haseledze na u tendelana nga ha maitele a hune vhana vha do tsa na u namela hone	
Kha vha haseledze na u tendelana nga ha ndila ine vhana vha do dzudzanywa ngayo nga zwigwada zwiḱuku	
Arali vhe na kilasi dzo vhalaho, kha vha haseledze na u tendelana nga ha mbekanyo ya tshifhinga tsha u tamba nḍa	
Kha vha vhudze vhashumi uri Vhulivhisi ha SmartStart vhu do vhulungwa uri vha kone u vhu tola ngavhuya	

3. Ndugiselelo dza fhethu ha u gudela (ngomu na nḍa)

Tshiteŋwa hetshi ndi tsha zwithu zwine vha tea u zwi ita u lugisa fhethu havho ha tshumelo musi vha saathu u vula hafhu.

Vha tea u ita mini vha sa athu vula hafhu?	Ndo ita hezwi ✓
Fhethu hoḱhe, zwitambiswa, dzibugu na zwithu zwa u guda, fanitshara, zwishumiswa, zwishumiswa zwa u tamba nḍa, thundu dza u bika, na mabunga zwi tea u kunakiswa nga vhuronwane nga dŋvha la nga phanda ha u vula	
Mipopi i tea u vhulungwa huŋwe fhethu	
Muḱavha u tea u bviswa dindini kana dindi li fukedzwe	
Hu tea u kunakiswa dŋvha liŋwe na liŋwe	
Fhethu ha u gudela hu tea u dzhena muya (hu vulwe mafasiḱere/mahothi uri muya u dzhene na u bva)	
Fhethu ha u gudela hu tea u dzudzanywa uri vhana vha kone u dzula vho thalangana (sa tsumbo, u swaya zwidanga hune vha nga tamba na u dzula hone)	

4. Vhudavidzani na vhabebi hu sa athu vulwa hafhu

Hetshi tshiteŋwa ndi tsha u vhudza vhabebi zwine vha tea u zwi ḡivha ni sa athu vula tshifhaṭo tshaṅu.

Vha tea u ita mini vha sa athu vula hafhu?	Ndo ita hezwi ✓
Kha vha ṭhaphudze vhurifhi hune ha ṅwalelwa vhabebi (vhu hone kha webusaithi ya SmartStart) nahone vha vhu ṅee vhabebi na vhalondoti vhoṭhe	
Kha vha kuvhanganye zwilipi zwoṭhe zwo sainiwaho zwa vhabebi musi vha tshi fhedza u vha ṅea marifhi	
Kha vha ite vhungoho ha uri vha na nomboro dza vhukwamani na dziṅwe nomboro dza vhukwamani dza mubebi kana mulondoti wa ṅwana muṅwe na muṅwe	

5. U thomiwa ha maṅwe maitele

Hetshi tshiteŋwa ndi tsha maṅwe maitele ane vha tea u a dzudzanya na u a nambatedza luvhondoni.

Vha tea u ita mini vha sa athu vula hafhu?	Ndo ita hezwi ✓
Kha vha ṭane ṅdivhadzo dzi tevhelaho: • Liṅwalwa la U Tevhedza Mulayo • Pulane ya Mushumoni ya Tshitshili tsha Corona	
Kha vha ṭane phostara dzi re na mafhungo a tevhelaho: • ṅḡila ya u thivhela u phaḡalala ha Tshitshili tsha Corona • ṅḡila ya u sedza tsumbadwadze dza Tshitshili tsha Corona • ṅḡila ya u ṭamba zwanda • Phostara i re na mafhungo o ṅwalelwaho vhana ine ya sumbedza vhuḡifari vhuṅa ha ndeme	

6. U swika na u ṭuwa

Hetshi tshiteŋwa ndi tsha maitele ane a tea u tevhelwa nga vhashumi na vhana musi vha tshi swika na u ṭuwa tshifhaṭoni tshavho.

Vha tea u ita mini vha sa athu vula hafhu?	Ndo ita hezwi ✓
Kha vha vhudze vhathusi vhavho na vhashumi uri vha tea u ṭamba zwanda musi vha tshi swika	
Hu tea u vha na fhethu ha u ṭamba zwanda khoroni musi vhatu vha tshi dzhena tshifhaṭoni tshavho	
Hu tea u vha na fhethu hune mushumi muṅwe na muṅwe na vhana vha vhea hone thundu dzavho	
Arali hu na vhana vhanzhi tshifhaṭoni tshavho, kha vha dzudzanye zwifhinga zwi sa fani zwine vhana vha tea u swika na u ṭuwa ngazwo nahone vha vhudze vhabebi	
Kha vha shumise zwitanda, ludzi, matombo kana tswayo fhasi u sumbedza hune ha tea u itwa hone muduba nṅḡa (mithara dza 1.5 kana maga mavhili mahulwane vhukati ha muduba muṅwe na muṅwe)	
Hu tea u vha na fhethu hune vhana vha nga ima hone hu na muthu o vha vheaho iṭo musi vhaṅwe vha tshi khou ṭolwa vhulwadze	

Vha tea u ita mini ḡivha liṅwe na liṅwe?	Ndi ḡo ita hezwi ✓
Kha vha ite vhungoho ha uri vhana na vhashumi vha ṭamba zwanda musi vha tshi swika na musi vha sa athu ṭuwa	
Kha vha ṭane phostara i re na maipfi ane a ri “Nga khumbelo itani muduba hafha’	
Kha vha ite vhungoho ha uri vhabebi na vhalondoti vha vhana vha ambara dzi-mask musi vha tshi tsitsa na u ṅamedza vhana vhavho	

7. U ʔola Tshitzhili tsha Corona

Hetsi tshiteŋwa ndi tsha maitele ane a tea u tevhelwa ɖuvha ʔiŋwe na ʔiŋwe musi vhana na vhashumi vha tshi ʔolwa vhulwadze. Kha vha ite vhungoho ha uri vha dzula vhana tshibambiri tsha Vhulivhisi ha SmartStart tshine tsha ri 'Nɖila ya u ʔola vhulwadze ɖuvha ʔiŋwe na ʔiŋwe' samusi tshi na maitele ane vha tea u a tevhela ɖuvha ʔiŋwe na ʔiŋwe.

Vha tea u ita mini vha sa athu vula hafhu?	Ndo ita hezwi ✓
Kha vha vhudze vhashumi na vhathusi vhavho vhoṭhe mbudziso dzine vha tea u ɖivhudzisa dzone vha sa athu ɖa mushumoni ɖuvha ʔiŋwe na ʔiŋwe	
Kha vha ʔalutshedze vhashumi na vhathusi vhavho vhoṭhe maitele ane a tevhelwa musi hu tshi ʔolwa vhulwadze	
Kha vha ʔalule fhethu khoroni ya tshifhaṭo tshavho hune vhatu vha ɖo ʔolwa hone vhulwadze musi vha tshi tou dzhena	
Kha vha vhe na redzhisiṭara ine vha ɖo ŋwala khayo vhatu vhe vha ʔolwa ɖuvha ʔiŋwe na ʔiŋwe	

Vha tea u ita mini ɖuvha ʔiŋwe na ʔiŋwe?	Ndi ɖo ita hezwi ✓
Vha tea u vha na fhethu ha u ʔola vhulwadze na phostara i re na redzhisiṭara yo ŋwalwaho u pfi 'Fhethu ha u ʔola Vhulwadze' na tshishumiswa tsha u kala mufhiso muvhilini (arali vhe natsho)	
Kha vha ʔole ŋwana muŋwe na muŋwe na mushumi muŋwe na muŋwe mathomoni a dzulo ʔiŋwe na ʔiŋwe	

8. U Thalangana

Hetsi tshiteŋwa ndi tsha nɖila ine vha nga thusa ngayo vhana uri vha thalangane nga mithara nthihi

Kha vha humbule uri zwi ɖo konɖa vhukuma uri vhana vha thalangane nahone zwi tea u itwa nga vhuthu na nga pfeseso, vha songo vhuya vha halifhela vhana kana u vha hambekanya. Kha vha vhale notsi ya Vhulivhisi ha SmartStart ine ya ri 'Nɖila ya u tikedza u thalangana' uri vha wane mafhungo nga vhuɖalo na miŋwe mihumbulo. Notsi ya Vhulivhisi ine ya ri 'Nɖila ya u ita uri mbekanyo yavho i tendelane na nyimele' i na mihumbulo i thusaho ya mitambo na mishumo ine ya tikedza mafhungo a u thalangana ha vhana.

Vha tea u ita mini vha sa athu vula hafhu?	Ndo ita hezwi ✓
Kha vha vhudze vhashumi vhoṭhe na vhathusi vhavho uri u thalangana hu tea u itwa nga vhuthu na nga nɖila i fhaṭaho nahone hu songo vhuya ha shumiswa sa tshiitisi tsha u sia vhana vha sa khou ita tshithu	
Arali hu na vhana vhanzhi kha tshifhaṭo, kha vha vha dzudzanye nga zwigwada zwiṭuku uri vha kone u vha hone kha dzulo ʔiŋwe na ʔiŋwe, u itela u fhungudza u vangana.	
Nga tshifhinga tsha u zhambula khofhe, kha vha ŋwale madzina kha maṭirasi na nguvho uri ŋwana a shumise zwawe tshifhinga tshoṭhe	

Vha tea u ita mini ɖuvha ʔiŋwe na ʔiŋwe?	Ndi ɖo ita hezwi ✓
Kha vha humbudze vhana ɖuvha ʔiŋwe na ʔiŋwe nga ha u thalangana na u dzula 'dangani' ʔavho (vha shumise phostara ya mafhungo a vhana a SmartStart)	
Nga tshifhinga tsha zwiṭiwa na zwiɖyangu-dyangu, kha vha ite vhungoho ha uri vhana vho thalangana nga mithara nthihi	
Nga tshifhinga tsha u zhambula khofhe, kha vha ite vhungoho ha uri maṭirasi a thalangana na mithara nthihi	

9. Dzi-mask na magilafu a raba

Hetshi tshiteńwa ndi tsha nđila ya u shumisa dzi-mask na magilafu a raba u itela u đitsireledza, u tsireledza vhashumi na vhana. Vhana vha re na mińwaha i re nńha ha mivhili vha tea u tuńuwedzwa uri vha ambare mask dza lambi, fhedzi vha songo tou kombetshedzwa. Arali nńwana a vha na tsumbadwadze dza Tshitzhili tsha Corona e tshifhatońi tshavho, vha tea u ambara mask tshifhinga tshońhe musi vha tshee vho lindela mubebi wawe uri a đe a mu dzhie. Kha vha vhale notsi ine ya ri 'Nđila ya u shumisa dzi-mask' uri vha wane mafhungo nga vhuđalo.

Hu songo vha na mushumi kana nńwana ane a vhudzwa uri a ambare magilafu a pulasińiki. Naho zwo ralo, hu themedelwa uri vha ambare magilafu a raba musi vha tshi khou kunakisa nahone vha a ũanzwe musi vha tshi fhedza.

Vha tea u ita mini vha sa athu vula hafhu?

Ndo ita hezwi ✓

Vha ite vhungoho ha uri mushumi muńwe na muńwe u nńewa mask mbili dza labi

Vha ite vhungoho ha uri mask dza labi dza rathi dzo salaho ndi dza vhana

Vha tea u ita mini đuvha lińwe na lińwe?

Ndi đo ita hezwi ✓

Kha vha ite vhungoho ha uri vhashumi vha ambara mask dza labi đuvha lińwe na lińwe

Kha vha ite vhungoho ha uri mask dza labi dzi shumiswa u tendelana na ndaela dzi re kha notsi ya Vhulivhisi ha SmartStart ine ya ri 'Nđila ya u shumisa mask'

Kha vha tshintshe na kuvha mask nga murahu ha dzulo lińwe na lińwe

Arali nńwana a đa a si na mask, kha vha mu nńee nthihi ya leneńo dzulo

10. U kuna muvhilini

Hetshi tshiteńwa ndi tsha u ũamba zwanđa, u ya bungani na mańwe maitete a mutakalo. Nga hune zwa konadzea ngaho, vhana vha tea u ũamba zwanđa nga tshisibe na mađi o kunaho a elelaho nńhani ha u shumisa mishonga ya u vhulaha zwitzhili zwanđani. Arali vha shumisa mishonga ya u vhulaha zwitzhili zwanđani, i tea u vha i re na phesenthe dza 70 dza halwa tshifhinga tshońhe.

Vha tea u ita mini vha sa athu vula hafhu?

Ndo ita hezwi ✓

Kha vha dzudzanye maitete a u ũamba zwanđa tshifhinga tshońhe nga đuvha

Kha vha ite vhungoho ha uri hu na thishu ya u phumula vhana maduda

Kha vha ite vhungoho ha uri fhethu ha u tshintshela mańeri a vhana hu kule na hune ha lugiselelwa hone zwińiwa

Vha tea u ita mini đuvha lińwe na lińwe?

Ndi đo ita hezwi ✓

Kha vha ite vhungoho ha uri vhashumi na vhana vha ũamba zwanđa tshifhinga tshońhe vha sa athu ya kana vha tshi bva (a) bungani na (b) vha sa athu la zwiđyangu-dyangu kana zwińiwa

Vha songo shumisa thavhula – zwanđa zwi nga omiswa nga muya

Kha vha kunakise bommbi na zwikumbu zwa mađi tshifhinga tshońhe nga tshivhulaha zwitzhili

Tshifhinga tshońhe vha vhee vhana ińo musi vha tshi khou shumisa mushonga wa u vhulaha zwitzhili zwanđani

Midzio ine vhana vha đithusela khayo i tea u thalangana nga mithara dza 1.5 nahone/kana vha humbele vhana uri vha ye bungani nga muthihi nga muthihi

Kha vha humbudze vhana tshifhinga tshońhe nga ha u kuna (u sa đifara tshifhatońuwo, u hońolela kha lukuđavhavha) na u ũamba zwanđa (vha shumise phostara i re na mafhungo a vhana)

11. U kuna nga u tou angaredza na u thivhela malwadze

Hetsi tshiteŋwa ndi tsha u ita uri tshifhaṭoni tshavho hu dzule ho kuna hu si na zwitzhili. Vha ṭhogomele uri bammbiri na dzibugu a zwi dzhiwi sa zwithu zwine zwa vha na khombo khulwane ya u pfukisa malwadze nahone a zwo ngo tea u kunakiswa tshifhinga tshoṭhe.

Vha tea u ita mini ḍuvha ḷiṅwe na ḷiṅwe?	Ndi ḍo ita hezwi ✓
Vha ite vhungoho ha uri fhethu ha u gudela hu dzhena muya (hu vulwe mafasiṭere/mahothi uri muya u dzhene na u bva)	
Vha kunakise tshifhaṭo na zwitambiswa zwoṭhe na zwishumiswa nga murahu ha dzulo ḷiṅwe na ḷiṅwe	
Vha songo tenda vhana vha tshi ḍa na zwitambiswa zwavho na zwiṅwe zwithu	
Vha songo humbela vhana uri vha vha thuse u kunakisa	
Vha songo ṅea vhana zwithu (sa tsumbo, zwitambiswa, dzibugu, zwifanyiso) uri vha ṭuwe nazwo hayani	
Kha vha kunakise ṭhingotheleki na zwishumiswa zwa elektironiki vha sa athu zwi shumisa na musi vha tshi fhedza u zwi shumisa	

12. U tsireledza fhethu

Hetsi tshiteŋwa ndi tsha u fhungudza vhukwamani vhukati ha vhana na vhaṅwe vhatu.

Ndi tea u ita mini ḍuvha ḷiṅwe na ḷiṅwe?	Ndi ḍo ita hezwi ✓
Vha songo tenda vhabebi na vhaṅwe vhaeni vha tshi dzhena tshifhaṭoni tshavho	
Arali vhabebi kana vhaṅwe vhaeni (sa tsumbo, vhashumi vhane vha tea u ita mushumo wa shishi wa u lugisa vha tshi dzhena tshifhaṭoni, vha tea u ṭolwa vhulwadze na u humbelwa uri vha ambare mask	
Arali tshumelo yavho itshi dzhenela hayani havho, kha vha shumise fhethu ho khetheaho nahone vha songo tendela vhaṅwe vhatu vha tshi fhira nga hanefho tsini kana u shumisa fhethu afho nga tshifhinga tsha tshumelo ya vhana	

13. U ita uri pfunzo na mbekanyamushumo zwi tendelane na nyimele

Hetsi tshiteŋwa ndi tsha tshanduko dzine vha tea u dzi ita kha ṅḍowelo ya SmartStart uri vha fhungudze khombo ya u pfukelwa nga vhulwadze.

Vha tea u ita mini vha sa athu vula hafu?	Ndo ita hezwi ✓
Kha vha vhone ṅḍila ine vha ḍo katela ngayo maitele a ngaho u ṭamba zwanḍa kha ṅḍowelo ya ḍuvha ḷiṅwe na ḷiṅwe	
Kha vha vhale na u humbula nga ha notsi ya Vhulivhisi ha SmartStart ine ya ri 'ṅḍila ya u ita uri mbekanyamushumo yavho i tendelane na nyimele'	
Arali hu na vhana vha vhaholefali kha tshifhaṭo tshavho, kha vha ite vhungoho ha uri vha a vha katela	
Musi ro sedza vhana vhane vha ḍo kundelwa u vhuya kha tshumelo, kha vha nekane mihumbulo na zwishumiswa na vhabebi uri vha kone u tikedza u guda nau tamba ha vhana hayani	

Vha tea u ita mini ḍuvha ḷiṅwe na ḷiṅwe?	Ndi ḍo ita hezwi ✓
Kha vha ḍiṅee tshifhinga mathomoni a dzulo ḷiṅwe na ḷiṅwe u humbudza vhana nga ha maitele a u kunda	
Kha vha khethe mitambo ine ya ṭuṭuwedza u thalangana, fhedzi ine ya ita uri vhana vha kone u tshimbila-tshimbila	
Vha songo tendela vhana vha tshi tamba nga maḍi kana vha tshi tamba mitambo ya u farana vhe tshigwada	
Vha songo tandula fhethu kana u fara nyendo na vhana	
Arali hu na vhana vhanzhi, kha vha ite uri vha tou sielisana musi vha tshi tamba ṅḍa vhe zwigwada	

14. U lugiselela zwiḽiwa na u zwi ṅea vhana

Hetshi tshiteṅwa ndi tsha u lugiselela zwiḽiwa na u zwi ṅea vhana, u ṅea vhana zwidyangu-dyangu na zwinwiwa nga ṅḽila yo tsireledzeaho na yo kunaho.

Vha tea u ita mini ḽuvha ḽiṅwe na ḽiṅwe?	Ndi ḽo ita hezwi ✓
Kha vha ite vhungoho uri vhane vha lugiselela zwiḽiwa vha ṅamba zwanḽa vha sa athu zwi lugiselela na musi vha tshi fhedza u zwi lugiselela	
Kha vha ite uri fhethu hune ha shumelwa hone, zwishumiswa na thundu dza khishini zwi dzule zwo kuna	
Kha vha ṅanzwe nga vhuronwane mitshelo na miroho	
Kha vha phumule nga vhuronwane mabambiri o putelaho zwithu zwo rengwaho musi vha tshi tou dzhena nazwo ṅḽuni	
Vha songo tendela vhana tshi kovhelana zwiḽiwa, zwinwiwa kana thundu dza khishini	
Kha vha kunakise nga vhuronwane zwikhafuthini musi vhana vha tshi tou swika nazwo na musi vho no zwi shumisa	

15. Mutakalo wa vhana

Hetshi tshiteṅwa ndi tsha u sedza tsumbadwadze dza Tshitzhili tsha Corona – na u dzhia vhukando ho teaho. Uri vha wane mafhungo nga vhuḽalo kha vha sedze phostara ya SmartStart ine ya ri ‘ṅḽila ya u sedza tsumbadwadze’

Vha tea u ita mini vha sa athu vula hafhu?	Ndo ita hezwi ✓
Kha vha vhudze mubebi kana mulondoti wa ṅwana uri arali ṅwana e na maṅwe a malwadze a tevhelaho vha songo mu ḽisa kana vha ḽe na vhurifhi vhu bvaho ha dokotela: • Malwadze a sa fholi ane a tshimbizana na thaidzo ya u fema (sa tsumbo, Vhulwadze ha u sa kona u fema na ha Tsukanyo kana vhulwadze ha mafhafhu) • Vhulwadze ha mbilu • Vhulwadze vhuhulwane vhune ha vutshela maswole a muvhili (sa tsumbo, HIV/AIDS, khenstara) • Vhulwadze vhuhulwane ha vhuṅaledzi kana vhuluvhi	

Vha tea u ita mini ḽuvha ḽiṅwe na ḽiṅwe?	Ndi ḽo ita hezwi ✓
Kha vha sedze vhana u vhona arali vhe na tsumbadwadze dza Tshitzhili tsha Corona	
Arali ṅwana a vha na tsumbadwadze dza Tshitzhili tsha Corona: • Kha vha mu bvise vhukati ha vhaṅwe vhana nahone vha ite vhungoho ha uri u ambara mask • Kha vha rwele luṅingo mubebi wawe kana mulondoti wawe vha vha vhudze uri vha ḽe vha mu dzhie nga u ṅavhanya • Kha vha fafadzele mushonga wa u vhulaha zwitzhili fhethu he ṅwana a hu fara na zwithu zwe a zwi shumisa • Musi ḽuvha ḽi tshi kovhela, kha vha vhudze vhaṅwe vhabebi uri ho vha na ṅwana we a vha na tsumbadwadze	
Arali ha shumiwa kamara ya vhalwadze, kha vha vhee iṅo vhana tshifhinga tshoṅhe nahone vha fafadzele mushonga wa u vhulaha zwitzhili nga vhuronwane musi yo no shumiswa	

16. U vhulunga rekhodo

Hetshi tshiteŋwa ndi tsha rekhodo dzine vha tea u dzi vhulunga.

Vha tea u ita mini ɔuvha liŋwe na liŋwe?	Ndi ɔo ita hezwi ✓
Kha vha vhulunge rekhodo dzi tevhelaho: • Ridzhisitara dza vhashumi na vhana vha re hone • Ridzhisitara ya ɔuvha liŋwe na liŋwe ya u ɔolwa vhwadze • U ŋwala miɔangano/vhugudisi vhune ha farwa na vhashumi • U ŋwala tshivhalo tsha vho kavhiwaho nga Tshitzhili tsha Corona (vha shumise redzhisitara ya Tshiitea/Khombo kha faela yavho ya phephulu) • U ŋwala vhaeni (vha shumise Redzhisitara ya Vhaeni kha faela yavho ya phephulu)	